

Die Revolution,

Eine Zeitschrift in zwanglosen Heften.

Herausgegeben von

J. Weydemeyer.

Erstes Heft.

Der 18te Brumaire des Louis Napoleon

von

Karl Marx.

New-York.

Expedition: Deutsche Verlags-Buchhandlung von Schmidt und Helmich,
William-Street Nr. 191.

1852.

Coperta interioară a revistei „Die Revolution“,
în care a fost publicată pentru prima oară lucrarea
„Optsprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte“

I

Hegel face undeva observația că toate marile evenimente și personalități care au o importanță istorică mondială apar, ca să zicem așa, de două ori. El a uitat să adauge : prima oară ca tragedie, a doua oară ca farsă. Caussidière în locul lui Danton, Louis Blanc în locul lui Robespierre, Montagne din 1848—1851 în locul Montagnei din 1793—1795, nepotul în locul unchiului. Aceeași caricatură poate fi constatată și în împrejurările în care a apărut ediția a doua a lui Optsprezece brumar!⁴⁴

Oamenii își făuresc ei înșiși istoria, dar și-o făuresc nu după bunul lor plac și în împrejurări alese de ei, ci în împrejurări care există independent de ei, împrejurări date și moștenite din trecut. Tradițiile tuturor generațiilor moarte apasă ca un coșmar asupra minții celor vii. Și tocmai atunci când oamenii par preocupați să se transforme pe ei și lucrurile din jurul lor, să creeze ceva ce n-a mai fost, tocmai în asemenea epoci de criză revoluționară ei invocă cu teamă spiritele trecutului, chemându-le în ajutor, împrumută de la ele numele, lozincile de luptă, costumele, pentru a juca, în această travestire venerabilă și cu acest limbaj împrumutat, o nouă scenă a istoriei universale. Astfel Luther s-a travestit în apostolul Pavel, revoluția din 1789—1814 s-a costumat, pe rând, în republică romană și în imperiu roman, iar revoluția din 1848 nu a găsit nimic mai bun de făcut decât să parodieze când anul 1789, când tradițiile revoluționare ale anilor 1793—1795. Tot așa începătorul care a învățat o limbă străină, în gând traduce mereu în limba sa maternă; el nu și-a însușit spiritul limbii noi și nu o poate minui liber atîta timp cît se va simți silit s-o traducă în gând, atîta timp cît nu va uita de limba sa maternă atunci cînd folosește limba nouă.

La cercetarea acestor invocări, pe plan istoric-mondial, ale morților observăm din primul moment o deosebire izbitoare. Camille Desmoulins, Danton, Robespierre, St.-Just, Napoleon, eroii, ca și partidele și masele populare ale vechii revoluții franceze, au îndeplinit, în costume romane și cu fraze romane pe buze, sarcina epocii lor: descătușarea și instaurarea societății moderne *burgheze*. Unii au sfărâmat în bucăți baza feudalismului și au secerat capetele feudale care crescuseră pe această bază. Napoleon a creat în interiorul Franței condițiile în care a devenit posibilă dezvoltarea liberei concurențe, exploatarea proprietății funciare parcelate, utilizarea forțelor de producție industriale descătușate ale națiunii, iar dincolo de granițele franceze el a lichidat pretutindeni formele feudale în măsura în care acest lucru era necesar pentru a crea pe continentul european societății *burgheze* din Franța o ambianță corespunzătoare, adecvată cerințelor timpului. Dar îndată ce noua orînduire socială s-a statornicit, coloșii antediluvieni au dispărut, și împreună cu ei întreaga Romă înviată din morți, toți acești Brutus, Gracchus, Publicola, tribunii, senatorii și însuși Cezar. Societatea *burgheză*, practică și lucidă, și-a creat adevărații interpreți și purtători de cuvînt în persoana unor Say, Cousin, Royer-Collard, Benjamin Constant și Guizot. Adevărații ei comandanți sedeau îndărătul tejghelelor, iar capul ei politic era ceafa grasă a lui Ludovic al XVIII-lea. Complet absorbită de producerea avuției și de lupta pașnică de concurență, ea a uitat că la leagănul ei vegheaseră fantomele Romei antice. Dar oricît de puțin eroică este societatea *burgheză*, a fost totuși nevoie de eroism, spirit de abnegație, teroare, război civil și lupte între popoare pentru a o aduce pe lume. Iar gladiatorii ei au găsit, în tradițiile clasice stricte ale republicii romane, idealurile, formele artistice și iluziile de care aveau nevoie pentru a ascunde de ei înșiși conținutul limitat *burghez* al luptelor lor și pentru a-și menține entuziasmul la nivelul mării tragedii istorice. Astfel, pe o altă treaptă de dezvoltare, cu un secol înainte, Cromwell și poporul englez folosiseră pentru revoluția lor *burgheză* limbajul, pasiunile și iluziile împrumutate din Vechiul testament. Cînd adevărata țintă a fost atinsă, cînd transformarea *burgheză* a societății engleze s-a înfăptuit, Locke a luat locul lui Avacum.

Învierea morților a servit deci în aceste revoluții pentru a glorifica noile lupte și nu pentru a le parodia pe cele vechi, pentru a înălța în imaginație sarcina dată și nu pentru a se

sustrage de la rezolvarea ei practică, pentru a regăsi spiritul revoluției și nu pentru a evoca din nou fantoma ei.

1848—1851 nu a făcut decît să evoce fantoma vechii revoluții, începînd cu Marrast, acest republican en gants jaunes *, care se travestise în bătrînul Bailly, și sfîrșind cu aventurierul care-și ascunde fața, de o respingătoare trivialitate, sub masca mortuară de fier a lui Napoleon. Un întreg popor, care credea că-și accelerase prin revoluție mișcarea sa înainte, se vede dintr-o dată împins înapoi, într-o epocă apusă. Și ca să nu existe nici o îndoială asupra acestei întoarceri în trecut, reînvie vechile date, vechiul calendar, vechile denumiri, vechile edicte, devenite de mult apanajul anticarilor erudiți, reînvie vechii zbir, care se părea că putreziseră de mult. Națiunea se simte ca acel englez scrîntit de la Bedlam ⁴⁵ care își închipuie că trăiește pe timpul vechilor faraoni și se plînge zilnic de muncile grele pe care trebuie să le execute în minele de aur ale Etiopiei, închis între zidurile acestei închisori subterane, cu o lampă care abia luminează fixată pe cap, păzit de supraveghetorul de sclavi cu un bici lung în mînă și de mercenarii barbari îngrămădiți la ieșiri, care nu-i înțeleg nici pe ocnași și nici între ei nu se înțeleg, pentru că nu vorbesc aceeași limbă. „Și toate acestea mi se cer mie — suspină englezul scrîntit —, mie, britanic liber, mi se cere să extrag aur pentru vechii faraoni!” „Să plătesc datoriile familiei Bonaparte!”, suspină națiunea franceză. Cît timp a fost cu mintea întreagă, englezul nu s-a putut elibera de ideea fixă de a obține aur. Francezii, cît timp au făcut revoluția, nu s-au putut elibera de amintirea lui Napoleon, după cum au dovedit-o alegerile de la 10 decembrie ⁴⁶. Ca să scape de pericolele revoluției, tînjeau după oalele cu carne din Egipt ⁴⁷ și răspunsul a fost 2 decembrie 1851. Ei nu au numai caricatura bătrînului Napoleon, ei îl au chiar pe el caricaturizat, așa cum trebuie să arate în mijlocul secolului al XIX-lea.

Revoluția socială din secolul al XIX-lea își poate sorbi poezia numai din viitor și nu din trecut. Ea nu poate începe îndeplinirea propriei ei misiuni înainte de a se fi lepădat de orice venerare superstițioasă a trecutului. Revoluțiile anterioare au avut nevoie de amintirea evenimentelor de importanță istorică mondială ale trecutului pentru a se amăgi asupra propriului lor conținut. Revoluția secolului al XIX-lea trebuie să-i lase pe morți să-și îngroape morții, pentru a-și

* — republicanul cu mănuși galbene. — Nota trad.

lămuri propriul ei conținut. Odinioară fraza depășea conținutul, acum conținutul depășește fraza.

Revoluția din februarie a fost o lovitură neașteptată pentru vechea societate, pe care a luat-o prin surprindere, iar poporul a proclamat această lovitură neașteptată drept un eveniment de o importanță istorică mondială, care deschide o eră nouă. La 2 decembrie revoluția din februarie dispare în mâinile unui trișor abil, iar drept rezultat nu monarhia este răsturnată, ci concesiile liberale care îi fuseseră smulse prin lupte seculare. În loc ca societatea însăși să-și fi cucerit un conținut nou, numai *statul* pare să fi revenit la forma sa cea mai veche, la domnia primitivă și insolentă a sabiei și a antereului. Astfel, coup de tête * din decembrie 1851 este o replică la coup de main ** din februarie 1848. Ceea ce se câștigase ușor s-a pierdut tot atât de ușor. Cu toate acestea, răstimpul dintre aceste două evenimente nu a trecut în zadar. În cursul anilor 1848—1851, societatea franceză și-a înșușit — după o metodă rapidă pentru că era revoluționară — învățămintele și experiența care, în condițiile unei dezvoltări normale, ca să zicem așa metodice, ar fi trebuit să precedă revoluția din februarie, pentru ca aceasta să fie altceva decât o simplă zguduire a suprafeței. Societatea pare să se fi întors acum la punctul ei de plecare; în realitate însă abia trebuie să-și creeze punctul de plecare pentru revoluție, să-și creeze situația, relațiile, condițiile, care numai ele permit revoluției moderne să capete un caracter serios.

Revoluțiile burgheze, ca, de pildă, cele din secolul al XVIII-lea, înaintează vijelios din succes în succes, se întrec în efecte dramatice, oamenii și lucrurile parcă ar fi inundate în lumina unor focuri bengale, fiecare zi aduce un nou val de extaz. Dar ele sînt efemere, își ating în scurt timp apogeul, după care societatea, înainte de a învăța să-și însușească cu luciditate rezultatele perioadei sale de avînt tumultuos, cade într-o mahmureală îndelungată. Dimpotrivă, revoluțiile proletare, revoluțiile secolului al XIX-lea, se critică singure mereu, își întrerup într-una propriul lor curs, revin asupra celor ce par gata înfăptuite pentru a o lua de la început, ridiculizează necruțător și în amănunt jumătățile de măsură, slăbiciunile și aspectele lamentabile ale primelor lor încercări și par a nu-și doborî adversarul decât pentru ca acesta să soarbă forțe noi din pămînt și să se ridice din nou, cu puteri înze-

* — lovitură nesăbuită, acțiune insolentă. — *Nota trad.*

** — lovitură îndrăzneată, acțiune hotărîtă. — *Nota trad.*

cite, împotriva-le, dau mereu înapoi, speriate, în fața imensității nedefinite a propriilor lor țeluri, pînă nu se creează o situație care face imposibilă orice întoarcere și pînă cînd însăși viața nu strigă:

Hic Rhodos, hic salta!

Aici este trandafirul, aici să dansezi! ⁴⁸

De altfel orice om înzestrat cît de cît cu spirit de observație, chiar dacă nu a urmărit pas cu pas evoluția evenimentelor din Franța, trebuia să presimtă că revoluția este sortită unui eșec din cale-afară de rușinos. Era destul să auzi lătratul triumfător și plin de înfumurare cu care se felicitau reciproc domnii democrați pentru providențialele urmări ale celei de-a doua duminici a lunii mai 1852 ⁴⁹. A doua duminică a lunii mai 1852 devenise în mintea lor o idee fixă, o dogmă, ca și pentru hiliaști ziua celei de-a doua venituri a lui Hristos, în care trebuia să înceapă împărăția de o mie de ani. Slăbiciunea s-a refugiat, ca întotdeauna, în credința în minuni; considerînd că dușmanul este înfrînt dacă în imaginație l-a izgonit cu vrăji, ea a pierdut orice simț al realității; inactivă, a idealizat viitorul care o aștepta și faptele vitejești pe care urma să le săvîrșească, dar pe care a considerat că este prematur să le facă cunoscute. Acești eroi, care încearcă să dezmintă evidenta lor incapacitate compătîmîndu-se reciproc și adunîndu-se toți la un loc, își făcuseră bagajele, înhățaseră cu anticipație cununile de lauri și erau tocmai pe cale să sconteze la bursa de valori republicile lor in partibus *, pentru care, modești cum sînt din fire, avuseseră grijă să-și organizeze, pe tăcute, personalul guvernamental. Ziua de 2 decembrie i-a lovit ca un trăsnet căzut din senin; iar popoarele, care în perioade de deprimare sînt mulțumite să-i lase pe cei mai gălăgioși să le înnăbușe teama lăuntrică, se vor fi conșinși, poate, de rîndul acesta că au trecut vremurile cînd gîgîitul unor giște putea salva Capitolul.

Constituția, Adunarea națională, partidele dinastice, republicanii albaștri și roșii, eroii din Africa, tunetul tribunei, fulgerele presei cotidiene, întreaga literatură, numele politice și celebritățile erudite, codul civil și dreptul penal, liberté, egalité, fraternité **, a doua duminică a lunii mai 1852,

* — in partibus infidelium, care nu există în realitate (textual: „în țara necredincioșilor” — adaos la titlul episcopilor catolici numiți în funcții, pur nominale, de episcopi în țările necreștine). — *Nota trad.*

** — libertate, egalitate, fraternitate. — *Nota trad.*

toate au dispărut, ca o nălucă în fața formulei magice rostite de un om pe care nici dușmanii lui nu-l socotesc vrăjitor. Votul universal pare să fi supraviețuit doar o clipă, pentru a-și scrie cu propria sa mină în văzul tuturor testamentul și pentru a declara în numele poporului însuși: „Tot ce există merită să piară”⁵⁰.

Nu ajunge să spui, așa cum fac francezii, că națiunea lor a fost luată prin surprindere. Unei națiuni și unei femei nu li se iaftă clipa de slăbiciune în care primul aventurier venit poate să le siluiască. Fraze de felul acesta nu rezolvă enigma, ci doar o formulează altfel. Ar mai trebui să se explice cum de a putut fi surprinsă o națiune de 36.000.000 de oameni și tîrîță, fără nici o împotrivire, în robie de către trei aventurieri.

Să recapitulăm în linii generale fazele prin care a trecut revoluția franceză de la 24 februarie 1848 pînă în decembrie 1851.

Trei perioade principale se disting net: *perioada lui februarie*, de la 4 mai 1848 pînă la 28 mai 1849; *perioada constituirii republicii*, sau a *Adunării naționale constituante*, de la 28 mai 1849 pînă la 2 decembrie 1851; *perioada republicii constituționale*, sau a *Adunării naționale legislative*.

Prima perioadă, de la 24 februarie, adică de la căderea lui Ludovic-Filip, pînă la 4 mai 1848, adică pînă la întrunirea Adunării constituante — *perioada lui februarie* propriu-zisă — poate fi considerată ca *prologul* revoluției. Caracterul acestei perioade s-a exprimat oficial în faptul că guvernul improvizat de ea s-a declarat el însuși *provizoriu*, și, ca și guvernul, tot ceea ce s-a inițiat, s-a încercat și s-a exprimat în această perioadă era numai *provizoriu*. Nimeni și nimic nu îndrăznește să pretindă pentru sine dreptul la o existență permanentă și la o acțiune adevărată. Toate elementele care pregătiseră sau determinaseră revoluția: opoziția dinastică⁵¹, burghezia republicană, mica burghezie democrat-republicană, muncitorii democrat-sociali, toate aceste elemente și-au găsit provizoriu locul în guvernul din februarie.

Nici nu se putea altfel. Zilele din februarie au urmarit inițial o reformă electorală care să lărgască cercul privilegiatilor politici, chiar în sinul clasei posedante și să răsfoare dominația exclusivă a aristocrației financiare. Cînd s-a ajuns însă la un conflict adevărat, cînd poporul s-a urcat pe bariade, cînd Garda națională a rămas pasivă, cînd armata nu a opus nici o rezistență serioasă iar regalitatea a rupt-o la fugă, atunci instaurarea republicii s-a impus ca ceva de la sine în-

teles. Fiecare partid o interpreta în felul său. Proletariatul, cucerind republica cu arma în mînă, i-a imprimat pecetea sa proclamînd-o *republică socială*. Astfel s-a conturat conținutul general al revoluției moderne, conținut care se afla în cea mai ciudată contradicție cu tot ceea ce s-ar fi putut înfăptui imediat în împrejurările și în condițiile date, cu materialul existent și cu nivelul de dezvoltare pe care îl atinseseră masele. Pe de altă parte, pretențiile tuturor celorlalte elemente care participaseră la revoluția din februarie le-au fost satisfăcute, acordîndu-li-se în guvern partea leului. Iată de ce în nicio altă perioadă nu găsim un amestec mai pestrîț de fraze bombastice și de nesiguranță și neputință reală, de aspirații, de înnoire mai entuziaste și de dominație mai deplină a vechii rutine, de armonie aparentă mai înșelătoare a întregii societăți și de înstrăinare mai adîncă între elementele sale. În timp ce proletariatul parizian se mai îmbăta încă cu marile perspective care i s-au deschis și se antrena cu toată seriozitatea în discuții asupra problemelor sociale, vechile forțe sociale s-au grupat, s-au recules, s-au unit și au găsit un sprijin neașteptat în masa națiunii, țărani și mic-burghezi, care au năvălit toți o dată pe arena politică după ce au căzut barierele monarhiei din iulie.

A doua perioadă, de la 4 mai 1848 pînă la sfîrșitul lunii mai 1849, este *perioada constituirii, a întemeierii republicii burgheze*. Imediat după zilele din februarie, nu numai opoziția dinastică a fost luată prin surprindere de către republicani și republicanii de către socialiști, ci și întreaga Franță a fost luată prin surprindere de Paris. Adunarea națională, care și-a început lucrările la 4 mai 1848, a fost aleasă de națiune și reprezenta națiunea. Ea era un protest viu împotriva pretențiilor revoluției din februarie și trebuia să reducă rezultatele acestei revoluții la proporții burgheze. În zadar proletariatul parizian, care și-a dat imediat seama de caracterul acestei Adunări naționale, a încercat la 15 mai — cîteva zile după deschiderea ei — să pună capăt prin forță existenței acesteia, s-o dizolve, să descompună din nou în elementele sale componente acest corp organizat prin care îl amenința spiritul de reacțiune al națiunii. După cum se știe, ziua de 15 mai nu a avut alt rezultat decît că a îndepărtat de pe arena publică, pentru toată durata ciclului pe care-l cercetăm, pe Blanqui și pe adepții lui, adică pe adevărații conducători ai partidului proletar.

După *monarhia burgheză* a lui Ludovic-Filip poate urma numai o *republică burgheză*, adică, dacă pînă acum a domnit în numele regelui o parte restrînsă a burgheziei, de acum înainte va domni în numele poporului întreaga burghezie. Revendicările proletariatului parizian sînt mofturi utopice, cărora trebuie să li se pună capăt. La această declarație a Adunării naționale constituante, proletariatul parizian a răspuns prin *insurecția din iunie*, evenimentul cel mai grandios din istoria războaielor civile din Europa. Învingătoare a ieșit republica burgheză. De partea ei erau aristocrația financiară, burghezia industrială, păturile mijlocii, mica burghezie, armata, lumpenproletariatul organizat ca gardă mobilă, intelectuali, popii și populația rurală. De partea proletariatului parizian nu era nimeni în afară de el însuși. După ce a fost înfrînt, peste 3.000 de insurgenți au fost măcelăriți și 15.000 au fost deportați fără judecată. După această înfrîngere, proletariatul trece pe al doilea plan al scenei revoluționare. El încearcă din nou să răzbată ori de cîte ori mișcarea pare să ia un nou avînt, dar aceste încercări devin tot mai slabe și se soldează cu rezultate din ce în ce mai neînsemnate. De îndată ce vreo pătură socială situată deasupra lui intră în fierbere revoluționară, proletariatul încheie alianța cu ea și împărtășește astfel toate înfrîngerile pe care diferitele partide le suferă succesiv. Dar aceste lovituri succesive devin tot mai slabe pe măsură ce efectul lor se răsfrînge asupra tot mai multor pături ale societății. Conducătorii mai de vază ai proletariatului din Adunare și din presă cad unul după altul victimă tribunalelor și locul lor este ocupat de figuri tot mai dubioase. O parte a proletariatului se lansează în experiențe doctrinare, crearea de bănci de schimb și de asociații muncitorești, adică într-o mișcare în care renunță la gîndul să revoluționeze lumea veche cu ajutorul tuturor puternicilor mijloace de care dispune, și, dimpotrivă, încearcă să-și realizeze emanciparea în spatele societății, pe cale particulară, în limitele condițiilor restrînse ale existenței sale, și de aceea eșuează în mod inevitabil. Pe cît se pare, proletariatul nu e în stare nici să regăsească în sine însuși măreția revoluționară, nici să soarbă o nouă energie din noile alianțe încheiate, pînă ce toate clasele cu care a luptat în iunie nu vor fi doborîte ca și el însuși. Dar proletariatul, cel puțin, a căzut cu cinste, demnă de marea luptă istorică; nu numai Franța, dar Europa întreagă a fost zguduită de cutremurul din iunie, pe cînd înfrîngerile ulterioare ale claselor superioare au fost

plătite atît de ieftin, încît partidul învingător s-a văzut nevoit se recurgă la exagerări insolente pentru ca aceste înfrîngerii, în genere, să poată fi socotite evenimente, ele devenind cu atît mai rușinoase cu cît partidul învins este mai departe de cel proletar.

E drept că înfrîngerea insurgenților din iunie a pregătit, a netezit terenul pe care putea fi întemeiată, constituită republica burgheză, dar ea a arătat totodată că în Europa se pun alte probleme decît „republică sau monarhie”. Această înfrîngere a vădit că *republică burgheză* înseamnă aici dominația despotică neîngrădită a unei clase asupra altor clase. Ea a dovedit că în țările cu civilizație veche, în care împărțirea în clase a atîns un nivel ridicat, cu condiții de producție moderne și cu o conștiință spirituală în care, datorită muncii seculare, au fost dizolvate toate ideile tradiționale, *republica* înseamnă în genere numai *forma politică de transformare revoluționară a societății burgheze și nu forma ei conservativă de existență*, așa cum se întîmplă, de pildă, în Statele Unite ale Americii de Nord, unde, deși există clase, acestea totuși nu s-au fixat încă, ci, aflîndu-se într-o continuă fluctuație, își înnoiesc și își înlocuiesc în permanență elementele lor componente, unde mijloacele de producție moderne nu numai că nu se îmbină cu o suprapopulație cronică, ci, dimpotrivă, suplinesc lipsa relativă de capete și brațe, și unde, în sfîrșit, dezvoltarea febrilă plină de forțe tinerești a producției materiale, care are de cucerit o lume nouă, nu a lăsat nici timp și nici prilej pentru lichidarea vechii lumi de strigoi.

Toate clasele și partidele s-au unit în timpul zilelor din iunie în *partidul ordinii* împotriva clasei proletare ca *partid al anarhiei*, al socialismului, al comunismului. Ele „au salvat” societatea de „*dușmanii societății*”. Ele au ales ca parolă pentru trupele lor deviza vechii societăți: „*Proprietate, familie, religie, ordine*”, îmbărbătîndu-i pe cruciații contrarevoluționari cu cuvintele: „Sub acest steag vei învinge!”. Din acest moment, îndată ce unul dintre numeroasele partide care s-au unit sub acest steag împotriva insurgenților din iunie încearcă, în propriul său interes de clasă, să se mențină pe arena de luptă revoluționară, el este înfrînt sub lozinca: „*Proprietate, familie, religie, ordine!*”. Societatea e salvată ori de cîte ori cercul celor ce o domină se îngustează, ori de cîte ori interese mai înguste primează asupra intereselor mai generale. Orice revendicare a celei mai simple reforme financiare burgheze, a celui mai comun liberalism, a celui mai

formal republicanism, a celui mai plat democratism este pedepsită ca „atentat împotriva societății” și înfierată ca „socialism”. Iar pînă la urmă înșiși marii pontifi ai „religiei și ordinii” sînt goniți cu lovituri de picior de pe treptele lor pythice, smulși din paturi în plină noapte, urcați în dubă, aruncați în temniță sau trimiși în surghiun; templul lor e făcut una cu pămîntul, gura le e astupată, pana lor frîntă, legea lor făcută ferfeniță — în numele religiei, al proprietății, al familiei și al ordinii. Burghezi fanatici ai ordinii sînt împușcați în balcoanele lor de cete de soldați beți, sanctuarul familial este profanat, casele sînt bombardate din simpla dorință de amuzament — în numele proprietății, al familiei, al religiei și al ordinii. În sfîrșit, pleava societății burgheze alcătuiește *sînta falangă a ordinii*, iar eroul Crapulin⁵³ își face intrarea în palatul Tuilerii ca „salvator al societății”.

II

Să reluăm firul expunerii.

Istoria *Adunării naționale constituante* după zilele din iunie este *istoria dominației și a descompunerii fracțiunii republicane burgheze*, fracțiune cunoscută sub numele de republicani tricolori, republicani puri, republicani politici, republicani formalisti etc.

Ea a constituit, sub monarhia burgheză a lui Ludovic-Filip, *opoziția republicană oficială*, formînd astfel o parte componentă recunoscută a lumii politice din acea vreme. Ea își avea reprezentanții săi în camere și se bucura de o influență considerabilă în presă. „National”⁵⁴, organul ei parizian, era considerat tot atît de respectabil, în felul lui, ca și „Journal des Débats”⁵⁵. Acestei poziții pe care fracțiunea o ocupa sub monarhia constituțională îi corespundea și caracterul ei. Ea nu era o fracțiune a burgheziei sudată prin mari interese comune și delimitată prin condiții de producție specifice. Era o clică de burghezi, scriitori, avocați, ofițeri și funcționari cu tendințe republicane, a cărei influență se baza pe antipatia țării pentru persoana lui Ludovic-Filip, pe amintirea primei republici, pe convingerile republicane ale unui mănunchi de visători, dar în primul rînd pe *naționalismul francez*, a cărui ură împotriva tratatelor de la Viena și împotriva alianței cu Anglia o ținea mereu trează. Influența de care se bucura „National” sub domnia lui Ludovic-Filip se datora acestui imperialism ascuns, care de aceea a putut mai tirziu, sub republică, să i se opună, în persoana lui Ludovic Bonaparte, lui „National” însuși ca un concurent victorios. El combătea aristocrația financiară, așa cum o combătea tot restul opoziției burgheze. Polemica împotriva bugetului, care în Franța coincidea întru totul cu lupta împotriva aristocrației financiare, oferea o popularitate prea ieftină și un material prea